

کرونا

درآیینہ سواد رسانہ‌ای و علوم شناختی

نویسنده:

محمد روم نصری

انتشارات پشتیبان

سرشناسه	نصیری، معصومه، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور	Nasiri, Masoumeh
مشخصات نشر	کرونا در آیین سواد رسانه‌ای و علوم شناختی/نویسنده معصومه نصیری.
مشخصات ظاهری	تهران: انتشارات پشтіبان، ۱۳۹۹.
شابک	۱۱۴ ص.
وضعیت فهرست نویسی	۳۰۰۰۰۰ ریال 8-255031-622-978:
دانش	فیفا
موضوع	کتابنامه: ص. ۱۰۰-۱۱۴.
موضوع	کرونا ویروس‌ها
موضوع	Coronaviruses
موضوع	سواد رسانه‌ای
موضوع	Media literacy
موضوع	کرونا ویروس‌ها -- آینده‌نگری
موضوع	Coronaviruses -- Forecasting
رده بندی خطی	QR۳۹۹
رده بندی دیویی	۵۷۹/۲۵۶
شماره کتابشناسی ملی	۶۱۹۸۷۲

نام کتاب: کرونا در آیین سواد رسانه‌ای و علوم شناختی

نویسنده: معصومه نصیری

ویراستار: رضا فضلی

ناظر ویراستار: مرتضی چشمه‌نور

صفحه‌آرا: رضا فضلی

طراح جلد: زهرا مهدوی

نوبت چاپ: اول - تابستان ۱۳۹۹

ناشر: انتشارات پشтіبان

شمارگان: ۳۰۰ نسخه

قیمت: ۳۰۰۰۰۰ ریال

تلفن تماس: ۰۲۱-۸۶۰۳ ۶۴۲۳ - ۰۲۱-۸۶۰۳ ۶۴۲۸ - ۰۲۱

صندوق پست الکترونیک: Pub.Poshtiban@chmail.ir - آرمای انتشارات پشтіبان: www.PoshtibanPress.ir

فروش اینترنتی (سراسر کشور): ویرین انتشارات پشтіبان در آرنمای خانه کتاب www.ketab.ir

۹	 مقدمه
۱۳	 فصل اول: کرونا در آینه رسانه
۱۵	 کارکرد رسانه در شرایط بحران
۲۰	 رقیبی به نام شبکه‌های اجتماعی
۲۴	 رسانه و وظیفه صیانت از مخاطبان در مواقع بحران
۳۱	 فصل دوم: کرونا و سواد رسانه‌ای
۳۳	 کوتاه درباره سواد رسانه‌ای
۴۶	 ضرورت سواد رسانه‌ای در عصر کرونا
۴۹	 اخبار کرونایی و تأثیرات شناختی
۵۰	 شایعه خط مقدم اثر اف افکر عمومی
۵۶	 طغیان اخبار جعلی دور کردن سمات رسانه‌ای
۶۸	 علوم شناختی و اخبار جعلی
۷۳	 از پاندمی کرونا تا کشورگشایی اینترنتی
۷۴	 روایت‌های رسانه‌ای و کرونا
۷۹	 فصل سوم: جهان پساکرونا و حکمرانی دیجیتال
۸۱	 نگاهی آینده‌پژوهانه به پساکرونا
۸۷	 پیش‌بینی آینده از دنیای پساکرونا با رویکرد آینده‌پژوهی
۹۱	 شهرهای هوشمند و پساکرونا
۹۶	 کرونا، پساکرونا و نگاهی به مصرف اینترنت
۹۹	 نگاهی فناورانه به جهان پساکرونا
۱۰۰	 منابع و مأخذ

مقدمه

جهان در نخستین روزهای ۲۰۲۰ شاهد تجربه‌ای متفاوت بود. بیماری کووید-۱۹ از خانواده بیماری‌های کرونا است که به واسطه شیوع بی‌سابقه و همه‌گیری جهانی آن، به‌تنهایی عنوان کرونا را به یدک کشید. این بیماری، شئونات مختلف زندگی بشر و حتی کره زمین را تحت تأثیر خود قرار داد. خانه‌نشینی مردم در اکثر کشورهای جهان موجب تغییر جدی در تعاملات، تجارت‌ها، آموزش‌ها و در گامی جدی‌تر موجب روی آوردن هرچه بیشتر مردم به فضای شبکه‌ای شد.

صنعت، هرمان ارتباطات، رایانه و به دنبال آن شکل فراگیر ارتباطات شبکه‌ای در قالب اینترنت، فضای جدیدی را پدیدآورد که از آن به جهان موازی یا فضای مجازی تعبیر می‌شود. این فضای جدید که دنیای ارتباطات را بدون فرسایش و اصطکاک جسمی امکان‌پذیر ساخت، روابط دوران کرونا بود و این گزاره که جهان شبکه‌ای چندان هم بد و ترسناک و ناکارآمد نیست را به عنوان موضوعی جدی پیش روی قرار داد.

ویروس کرونا در گام نخست موجب کاهش حضور و حرکت جمعیت در جهان واقعی شد و در گام بعدی با بحرانی کردن شرایط، نیاز به اخبار و آگاهی جمعیت را به دنیای مجازی رهنمون کرد. در واقع مجازی و شبکه‌ای شدن زندگی در ایام کرونا پاسخ ناخواسته اما طبیعی بشر بود به اجباری شدن قرنطینه. هر چند مردم از قبل با فضای مجازی آشنا بوده‌اند، اما، با همه‌گیری کرونا به یک‌باره مجبور شده‌اند که از فضای مجازی به‌عنوان عاملی برای انجام امور اجتماعی، ارتباطی، اقتصادی و آموزشی بهره ببرند.

فضای مجازی و بسترهای تبادل الکترونیکی، کمک شایانی به ادامه زندگی شهروندان در ایام فراگیری کرونا کرد. از اخبار ابتلا و انتقال زنجیره ویروس کرونا گرفته تا دستورالعمل‌ها و نکات بهداشتی برای مقابله و پیشگیری از این بیماری نیز از طریق فضای مجازی به‌مخاطره می‌شد و به عبارت دیگر بدون فضای مجازی نمی‌شد به این راحتی قوانین را تبیین کرده و سیاست‌ها را اجرایی نمود.

با بازتعریف معنای زمان و مکان در فضای مجازی، زمینه‌ی نوعی حضور در این عرصه پدیدار گشت که همه مؤلفه‌های زیستی بشر برای حیات مجازی را شامل می‌شد و دارای معنا می‌کرد.

در این بازسازی ضمن رها شدن از لزوم ارتباطات فیزیکی که منجر به اشاعه ویروس کرونا می‌شد، دسترسی‌های آسان‌تر و فشرده در زمانی سریع‌تر به امکانات اداری و شهری (از قبیل آموزش و پرورش، بانک‌ها و...) پدید آمد که به ارتباطات اجتماعی معنای تازه‌ای بخشید و واقعیت‌های مجازی را خلق کرد، واقعیتی که مؤید این مهم بود که این فضای به‌ظاهر مجازی در امور حقیقی ما تا چه میزان بروز و ظهور داشته و دیگر امروز جهان بدون آن را نمی‌توان متصور بود.

واقعیت مجازی که حکایت از ساخت واقعیت با همه ظرفیت‌های ممکن آن در فضای مجازی دارد. این نگاه موجب ساختن ظرفیت‌های واقعی جهان مجازی در یک سیر تکاملی شده است. به‌همین همه کارکردهای فردی و اجتماعی کنش‌های فعال و غیرفعال و حضور در تنهایی و جمع و همچنین ساخت و پردازش‌های کنشگران در این فضا امکان‌پذیر شده است و دور نیست در آنجا که اساس مجازی به سطحی از واقعیت به عینیت برسد که منتقل‌کننده بو، طعم، انرژی و حس‌های بدن شود.

در کنار همه این امکانات و سیستم‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات و فضای مجازی، تهدیدهایی نیز در کمین شده‌اند. قرار دارد که لازم است از آن‌ها غافل نباشیم و با ارائه آموزش‌های مناسب و رعایت نکات امنیتی، زمینه‌های بروز آسیب‌های فردی و اجتماعی را از بین ببریم.

موج ورود کودکان به فضای مجازی بدون آمادگی و برنامه قبلی بوده است. در کنار این حضور یک‌باره و غیرمترقبه، والدین هم از سواد اطلاعاتی و البته رسانه‌ای لازم برای پشتیبانی از فرزندان برخوردار نیستند. آسیب‌های گزارش شده در رسانه‌ها نشان می‌دهد که حتی معلمان نیز در خیلی از موارد برای ورود به فضای مجازی توانمندسازی نشده و دهانند. این زنگ خطری است که با زیست مجازی به صدا درآمده است و باید با سرعت عمل و جدیت آن اقدام کرد. این آسیب پیوست فقدان رژیم و الگوی مصرف صحیح رسانه‌ای را نیز به خود به همراه دارد. مخاطبانی که به جهت کاسته شدن از حجم ارتباطات حقیقی‌شان، استفاده مجازی را افزایش داده‌اند و در صورت عدم کنترل و مدیریت دچار صدمات جدی آن همچون سرریز اطلاعات اوره‌روز و غرق‌شدگی مجازی می‌شوند.